

TARTIBGA SOLINMAGAN PIYODALAR O‘TISH JOYLARIDA XAVFSIZLIKNI OSHIRISH BO‘YICHA TAKLIFLAR

Suyarov Nurali Jovli o‘g‘li

nuralisuyarov19@gmail.com

Toshkent Davlat Transport Unversiteti

Annotatsiya: Maqolada aholi gavjum joylaridagi tartibga solinmagan piyodalar o‘tish joylaridagi xavfsizlikni ta’minlash, tirbandliklarni oldini olish, avtomobil yo‘llarida o‘tkazuvchanlikni va xavfsizlikni oshirish chora tadbirlari ko‘rib chiqildi. Shu bilan birga piyodalar bilan birga sodir etilayotgan baxtsiz hodisalarni yuzaga kelgan muammolarni yo‘l-transport tizimining samaradorligi va xavfsizligini hisobga olgan holda piyodalar xavfsizligini ta’minlash masalasi ko‘rib chiqildi. Yo‘l-transport tizimlarini tashkil etishda va transport harakati xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqishda atrof-muhitga, yo‘llarni o‘tkazuvchanligini oshirishga salbiy ta’sirni kamaytirishning mavjud muammolari va usullari tahlil qilindi.

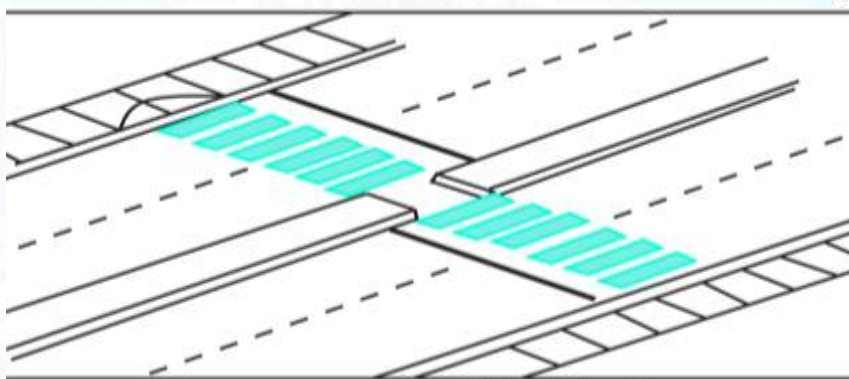
Kalit so‘zlar: Avtomobil yo‘llari, piyodalar xavfsizligi, chorrahaning, harakatlanish tasmasi, qatnov qismi, yo‘llarni o‘tkazuvchanligi, zararli moddalar, transport oqimlari, transport infratuzilmasi, avtomobil yo‘llarini rekonstruksiya qilish, davlat yo‘l siyosati, yo‘l transporti, ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish.

KIRISH

Yurtimizda tartibga solinmagan piyodalar o‘tish joyidan foydalanganda piyodalar o‘zini behavotir sezishi uchun yetarli chora tadbirlar qilinmagan. Asosan tartibga solinmagan piyodalar o‘tish joyida 1.14.1-1.14.3 yo‘l chiziqlari va 5.16.1-5.16.2 yo‘l belgilari bilan jihozlangan halos. Tartibga solinmagan piyodalar o‘tish joyida xavfsizlikni oshirish uchun yoritish darajalari va ko‘rish masofalari bilan taminlash kerak chunki tez kelayotgan transport vositasi piyoda chiqib kelayotganini kurmay qolishi yoki kunning qorong‘u vaxtida piyodani ko‘rolmay qolishi, tezlikni balandligi yo‘l transport hodisasiga sabab bulishi mumkin.

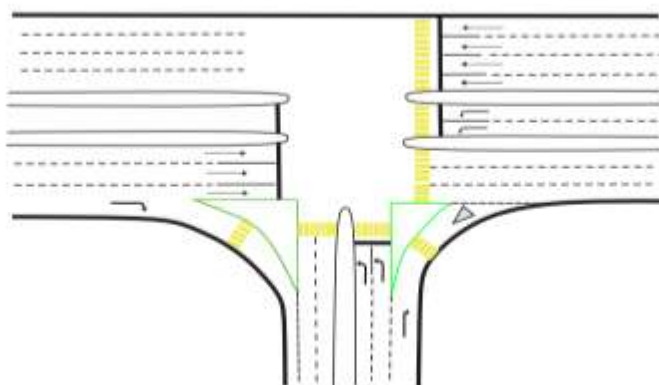
Transport vositalari va piyodalar o‘rtasidagi o‘zaro muomalar harakat sharoitlariga ta’sir qiladi. Tartibga solinmagan piyodalar o‘tish joylarida avtomobil va piyodalarning o‘zaro ta’siri asosan piyodalar xavfsizligi ta’minlash xatti-harakatlar yetarli emasligi piyodalar yoshi hisobga olingan holda o‘rganilgan, kutish vaqtlari va boshqalar. Shu ma’noda, bir lahzani hisoblash uchun oldin transport oqimi sharoitlari zichlik va bo‘lakdagi joylashuvga (piyodalar o‘tish joyidan oldin yoki keyin) qarab farqlanadi. Shu sababli, CO₂ emissiyasi va kinetik energiyaning tarqalishi funktsiyalari sifatida, piyodalar o‘tishdan oldin va keyin issiqlik xaritalari sifatida tahlil qilinadi.

Tartibga solinmagan piyodalar o'tish joylarida piyodalar va transport vositalarining o'zaro ta'siri transport oqimiga, CO₂ emissiyasiga va energiya tarqalishiga ta'siri umuman olganda, yo'l harakati xavfsizligi va jamoat xavfsizligining yo'qligi odamlarni piyodalar o'tish joylaridan to'xtatuvchi asosiy to'siq sifatida qayd etilgan. Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda piyodalar harakat tezligi va hajmi past bo'lgan sokin ko'chalarni va kesib o'tish uchun kam bo'lakli ko'chalarni afzal ko'rishlari bilan mos keladi. Xavfsizlikning yurishga ta'siri shahar zo'ravonligi bilan ajralib turadigan shaharlarda ko'proq namoyon bo'ladi.

1-rasm. Tartibga solinmagan piyodalar o'tish joyini Ajratuvchi mintaqa yirdamida jihozlash.

Yo'l harakati yo'laklari ko'p polosali ko'chalarni kesib o'tish qiyinroq bo'lib, baxtsiz hodisalar xavfini oshiradi va shu sababli piyodalar ikki qatordan ko'p bo'lmagan ko'chalarni kesib o'tishni afzal ko'radilar. Bu atribut har bir ko'cha/segmentda harakatlanish bo'laklari sonini hisobga olgan holda baholandi.

2-rasm. Yo'lni havfsizlik orolchalari bilan taminlash.

Toshkent, Farg'ona shahridagi piyodalar tarmog'ini baholash uchun aqlli piyodalar tarmog'idan foydalanish kerak. Aqilli piyodalar o'tish joyida birinchi yo'l foydalanuvchisi muommoli joyga chiqib keyingi yo'l foydalanuvchisi unga yetib kelgan vaqt o'rtasida farqli o'tadi. Ushbu ta'rifga kelsak, aqilli piyodalar o'tish joyida transport vositasi va piyoda o'rtasidagi bo'ylama masofaning avtomobil tezligiga bo'lingan nisbatiga tengdir. Ushbu ta'rifga kelsak, kutilayotgan aqilli piyodalar o'tish

joyida transport vositasi va piyoda o'rtasidagi bo'ylama masofaning avtomobil tezligiga bo'lingan nisbatiga teng. Bundan tashqari, piyodalar o'tish joylarida piyodalar faqat 1,5 soniyadan kattaroq yaqinlashib kelayotgan transport vositalariga xavfsizlik chegaralarini qabul qilishlari mumkinligini aniqladi. Ularning topilmalari shuni ko'rsatadiki, agar kutilgan minimal qabul qilinadigan xavfsizlik chegarasidan past bo'lsa, piyodalar o'zlarini xavfli his qilishlari yoki hatto halokatdan qochish qiyin bo'lishi mumkin. Avtomatlashtirilgan haydash chalg'igan Piyodalar bilan to'qnashuvlarning oldini oladimi. Tartibga solinmagan piyodalar o'tish joylarida harakatni rejalashtirishni o'rganish. Harakatni boshlagan yo'l foydalanuvchisi uchun qolgan vaqtning avariya nisbati va ushbu yo'l harakati ishtirokchisining harakatni boshlash vaqtidagi tezligidan umumiy jiddiylilik o'lchovi sifatida. Nazoratsiz o'tish joyida piyodalar ishtirokidagi jiddiy, engil va hech qanday ziddiyatsiz vaziyatlarni farqlash uchun qatorga asoslangan mezonlaridan foydalanilgan. Xuddi shunday, qarama-qarshi ta'rifni amaliy qo'llash ham mashaqqatli. Misol uchun, joriy tasniflash usullari yaqinlik va avtomobil kinematikasiga asoslangan. Yig'ilgan halokat indeksi va so'nggi buzilishlar kabi surrogat o'lchovlarning qo'llanilishi bo'yicha tegishli ko'rsatmalar bermaydi. Magistral yo'l xavfsizligini baholash uchun maxsus ishlab chiqilgan Turar joy indeksi. Xuddi shunday, maqsadli yo'l foydalanuvchilari boshqa tasniflash nuqtasi bo'lishi mumkin, chunki piyodalar uchun maxsus surrogat choralari bo'lib, ular qatorga asoslangan kesishish nuqtasiga vaqt farqi kabi ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi. Shunday qilib, turli xil choralarni va ularning turli kontekstlarga muvofiqligini tizimli ravishda ko'rib chiqish juda muhimdir.

Yo'l transport hodisasi tahlilidan foydalangan holda xavfsizligini baholashni tizimli xaritasini ko'rib chiqish, yo'l belgilari nafaqat piyodalarga o'tish qoidalarini piyodalarga eslatibgina qolmay, balki haydovchilarni o'tish joyi haqida oldindan xabardor qiladi. Yo'lning o'rtasida yoki chetida kutish joylari mavjudligi ham piyodalarga xavfsiz va qulay o'tish uchun yordam beradi. Piyodalar odatda tartibga solingan ajratilgan ob'ektlarni, ayniqsa ayollar va keksa piyodalarni o'tkazib yuborishni afzal ko'rmaydilar. Piyodalarning avtomagistral o'tish joyidan xavfsiz foydalanish usuli: Toshkent shahar harakat qatnashchilari xatti-harakatlarini o'zgartirish modelining qo'llanilishi. Piyodalarning xarakteristikalar va kesishgan xulq-atvori aniqlangandagi transport vositalari va piyodalar mojarosining sabablari bo'yicha ko'plab tadqiqotlarni baholadilar. harakat xavfsizligiga ta'sir qiluvchi asosiy omillar sifatida. Masalan: ushbu tadqiqotlarning ba'zilarida piyoda tezligi kutish vaqti kabi parametrlarning ta'siri. transport oqimida va yugurish yoki zigzag harakati kabi yuqori xavfli kesishuv uslubi aniqlanadi. Belgilangan va belgilanmagan piyodalar o'tish joylarida avtotransport vositalari va piyodalar munosabatlarining paydo bo'lishi va jiddiyligini tabiiy haydashni o'rganish orqali tahlil qilish. Aralash transport sharoitida piyodalar yo'lini kesib o'tish harakati nazorat choralari amalga

oshirishdan oldin va keyin chorrahalarini qiyosiy o'rganish. Tartibga solinmagan piyodalar o'tish joyida faqatgina 5.16.1 - 5.16.2 yo'l belgilari mavjud va bu belgilar qishloq sharoitida yetarli ham emas. Biz hayotimizda kuramizki asosan odamlar telefon bilan piyodalar o'tish joylarini kesib o'tishayapdi. Bu e'tiborsizlik oxir oqibat YTH ga olib keladi. Biz usha belgilar orasiga telefondan gaplashish taqiqlanadi belgisini qo'shib quyish kerak deb uylayman. Shunda haydovchi ham piyoda ham etiborliroq bulardi.

Xulosa va takliflar.

Avtomobil yo'llarida piyodalarning xavfsizligini oshirish bu juda muhimdir shuningdek haydovchilar bilim salohiyatini oshirish tartibga solinmagan piyodalar o'tish joylarida harakatlanish qoidalariga qat'iy amal qilishlarini to'g'ri tashkil etish maqsadga muvofiqdir. Harakat xavfsizligini ta'minlash, atrof-muhitga transport vositalari tomonidan salbiy ta'sirni kamaytirish, tabiiy tizimlar parametrlarining o'zgarishiga bevosita ta'sir qiladi. Yo'llardagi tirbandliklar, va piyodalar bilan sodir etilayotgan baxtsiz hodisalarni kamaytirish nuqtai nazaridan eng muhim tarkibiy transport vositalari tomonidan piyodalarga tan jarohat yetkazilishi shuningdek halok bo'lish holatlari, hududlarda kuzatilayotgan asosiy muammolardan biri bo'lmoqda. Ekologik xavfsizlik avtomobil yo'llarini rivojlantirishga qaratilgan investitsiyalarning asosiy ko'rsatkichlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Анализ перегруженных участков на улицах города Ташкента Мусулманов Кувончбек Насруллоевич, Сайдаметова Фазилат Жамоладдиновна, февраль, 2023 г.
2. Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-apreldagi 172-sonli Yo'l harakati qoidalarini tasdiqlash to'g'risidagi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori 08.11.2022y PQ-415 Korporativ munosabatlarning huquqiy asoslarini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida to'g'risidagi qarorlari
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi Atmosfera havosiga transport vositalarining salbiy ta'sirini kamaytirish bo'yicha qaror.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 12.07.2022 yildagi PQ-316-son 2022 — 2026-yillar davomida respublika hududida amalga oshirilishi mo'ljallangan Xavfsiz va ravon yo'l umummilliy dasturi
6. Shahar yo'llarida harakat xavfsizligini tashkil etish. Darslik. Q.X. Azizov
7. N. F. Muhitdinov, G. K. Nurmuhammedov, R. N. Dimitov Yo'l harakati qoidalariga sharhlar Toshknet - 2005
8. Azizov K. X, Darobov M., Sayfuddinova R. N. obospechenie bezaposnisti
9. <https://lex.uz/docs/-595388> 10. <https://pdd-uzbeki.narod.ru/stop.h>

10. Анализ Методов повышения безопасности движения на нерегулируемых перекрестках крупных городов (на примере города томска) Пушкарева Г.В., Халтурин Д.Д., 2023

